

ночі чорні сни... А ніч здавалась без кінця, Я ж був подібний до мерця» [1, 105]. Уривок навіть не потребує аналізу, оскільки сам автор дивиться на себе збоку вже іншими очима й говорить про це читачеві. Далі, завважмо, що Михайло Жук дуже вдало завершує свою першу збірку віршем *«На все буде пора»*. У ньому ніби акумулюються мотиви й образу усїєї книги. Ліричний герой констатує, що на все в житті і світі є свій час. Завдяки досвіду й мудрості, завдяки тому, що він змінився, зумів підняти над собою й своїми пристрастями, він стає вільним, перетворюється на зрілого митця і філософа. І поєднання особистих відчуттів поета, що пройшов шлях від сумного закоханого до мудрого філософа, що пережив цю найголовнішу метаморфозу, пов'язану безпосередньо з часом і усвідомленням себе в ньому, з відчуттями багатьох людей, їх щастям і смутком, свідчить про вихід лірика Михайла Жука на новий рівень: *«На все буде пора, І на зорі ясні, і на сонце в полуднє пекуче... Прийде день, прийде світ, І покинуть ярмо віковічні раби та нетяги... Прийде день, прийде світ» І настане пора, І щасливі сини нещасливих батьків поховають; І свобідних пісень, переможних пісень заспівають»* [1, 110]. Наостанок варто додати, що саме ця іпостась автора поруч з динамічною протягом усїєї книжки іпостассю його ліричного героя наразі заслуговує на детальніший розгляд та вивчення.

Література

1. Жук М. Співи землі : поезії / Михайло Жук. – К., 1912. – 128 с.
2. Лущик С. Михайло Жук у колі сучасників / Сергій Лущик // Київ. – 1988. – № 11. – С. 148–161.

Атрошенко Г.І.,

кандидат філологічних наук,
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,

Хижняк Т.М.,

студентка,
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

«ДУШІ МОЄЇ НИЖНИЙ ЦВІТ...»: ФОЛЬКЛОРНИЙ КОД У ПОЕЗІЇ ОЛЬГИ ФЕСЕНКО

Народнопоетична образність змістовно й формотворчо впливає на поетичний світ й образне мислення Ольги Фесенко, визначаючи особливості її художнього стилю. Спілкування ліричного слова поетеси з народною традицією глибоко органічне. Етичні й естетичні ідеали народу краю Запорізького, Мелітопольщини стали тією складовою, з якої сформувалась лірика поетеси. Її творчість високо цінується відомими в Запорізькій області й поза її межами майстрами слова.

Народилась Ольга Фесенко (у дівочтві – Погорелова) у тихій чарівній Тернівці Новомиколаївського району Запорізької області. Після закінчення філологічного факультету Запорізького педагогічного інституту за направленням приїхала до села Новомиколаївки, що на Мелітопольщині, де мешкає і донині. Працює в місцевій школі, як сама зауважує, саме тут вперше стала серйозно займатися власною творчістю. Твори Ольги Фесенко друкували в дрогобицькій газеті «Провісник», мелітопольській газеті «Новий день» (тоді ще «Серп і молот»), у місцевій газеті «Наше життя», запорізькому «Індустріальному Запорож'ю», часописі «Хортиця». Її поетичні рядки отримали схвальні відгуки від О. Фесюка, П. Ребра, Г. Лютого, М. Симчича, М. Фуштор, М. Довірака; про мелітопольську поетесу захоплено писали О. Гончаренко та М. Рибка.

Емоційна реакція на події, вчинки, явища дійсності в Ольги Фесенко суто народна. Вона художньо осмислює життя категоріями народного мистецтва, краси, пише про рідну землю, любов до неї, живе своєю Україною і любов'ю: «...про сиву хату в тихім надвечір'ї, / про мальви білі в рідному садку, / закучерявлене у спориші подвір'я, / про пісню українську гомінку, / про степ далекий і вчорашній ранок, / про ясне сонце й жовтоносе поле, / про жайвора у просині весни...» [1, 7]. Багато її пісень стали народними. Про Ольгу Фесенко

пишуть, що «як поетесу народну, її гостро хвилює доля й майбуття батьківщини й Батьківщини. І до всього їй є діло, і ніщо їй не байдуже» [1, 4], «авторка закохана у тишу вечорову, у теплу землю, що прокидається поруч з рідною хатою, і в щире українське слово» [2, 12]. Народ приймає саме такі «небайдужі» поезії, і стають вони народними піснями. Їх співає вся Мелітопольщина.

Приміром, пісня «Мое село» стала славнем села Новомиколаївки Гімн рідному селу – справді народна пісня: «Де знялися в небо осокори / І зоря над річкою встає, / А пшениці буйні, наче море, / Там село розкинулось моє. / Село моє, моє село, / Тебе люблю я до нестями, / Бо ти життя мені дало / І мудрість тата, й ласку мами. / Село моє, моє село» [1, 51]. Узятий від поетеси Ольги Фесенко, покладений на музику В. Остапенком, цей пісенний новотвір є дійсно народним славнем. Уснопоетичні елементи увійшли в пісню безпосередньо з фольклору, вона характеризується образністю, лаконізмом вираження почуттів.

Популярності пісень Ольги Фесенко, беззаперечно, допомогла чудова музика, створена народними композиторами В. Остапенком («Мое село», «Хліб – всьому голова», «Україна»), С. Хилько («Мамині долоні», «Україні», «Мелітопольський наш край»), В. Орловим («Моя Родинонько-родина», «Спасибі, рідна моя мамо», «Рідна Україно», «У ріднім селі», «Прощавай, рідна школо», «Люблю квітучу Україну»), С. Володіним («Тато», «Односельці», «Ти розбуди в мені любов», «Чекай мене», «Спасибі, рідна моя мамо»).

Для композиції літературних пісень Ольги Фесенко характерна наявність певного об'єднувального начала. Такою простою часткою мистецького цілого є образ, розкриттю якого поетеса підпорядковує всі художні засоби, всі елементи композиції. Віссю композиції «Мое село» послужив образ села, «кращого якого немає на землі» [1, 51]. Пісенна ситуація тут звучить як ніби давно знайома, оскільки мотив любові до рідної землі сягає корінням до народної лірики.

Таку ж ситуацію спостерігаємо і в інших поезіях Ольги Фесенко, які стали народними піснями:

- хліб як символ добробуту і мирної, щасливої праці в ім'я життя у пісні «Хліб – всьому голова»;
- материнська любов («Мамині долоні», «Спасибі, рідна моя мамо»);
- образ родини – символ батьківщини («Моя Родинонько-родина», «Мое село», «Мелітопольський наш край»);
- образ України («Рідна Україно», «Люблю квітучу Україну»).

Поетеса поглиблює зміст народнопоетичних образів-символів. Важливим традиційним способом розкриття головного образу в її піснях є внутрішній монолог: «Спасибі, рідна моя мамо, / За днів буденну суєту, / За те, що ти живеш лиш нами, / За твою долю непросту. / Тобі судилося від Бога / Теплом родинним нам сіять, / За твої болі і тривоги / Спасибі, матінко моя» [1, 47].

Пісні, сповнені українською національною поетикою, широко побутують на Мелітопольщині. Вони одержали загальне визнання і таке всенародне побутування, яке властиве кращим творам класичного фольклору. Відомий мелітопольський митець, член Національної спілки письменників України М. Рибка зазначає, що пісні Ольги Фесенко – це «народна музично-поетична творчість ... відзначені на народних конкурсах і фестивалях, у тім числі і на обласному фестивалі народної творчості "Мамині джерела"» [1, 5].

Є в Ольги Фесенко поезії, які ніби залежать від народнопоетичної ситуації (вони призначаються дітям), творчо оперті на художній досвід народу (і дитяча пісенька-забавлянка, і лічилка – жанри дитячого фольклору), але засвідчують свою оригінальність. Дитина пізнає світ у грі, словесне обрамлення якої допомагає їй зорієнтуватись у складній (чи, навіть частіше, звичайній життєвій) ситуації, навчити, вивчити, запевнити, зобов'язати, переконати тощо, як-от, в авторській «Лічилці»: «День встає на виднокрузі. / Гей, збирайтесь, любі друзі. / І для знань, й для відпочинку / Нумо вивчим цю лічилку. / Раз – іменник: котик, мишка... / Два – прикметник: білий, хмарний... / Дієслово – три: сміятись...» А прикінцеві рядки переконують у тому, що авторка добре обізнана з народною мораллю про своєрідну настанову-похвалу

дитині (обов'язкову!): «Хто лічилку буде знати, / Той розумний і завзятий» [1, 92].

Поезії Ольги Фесенко є своєрідною концентрацією народних етико-естетичних уявлень про світ. Вони конденсують у собі народне розуміння красивого і потворного, високого і низького способів життя сучасної людини. Елементи їх поезики мають традиційне підґрунтя, а також несуть на собі нашарування, обумовлені суспільними обставинами, що призвели до трансформацій ментальних та емоційних оцінок явищ дійсності. Поетичні твори Ольги Фесенко є джерелом дослідження процесу виникнення і формування національного ідеалу з огляду на сучасний стан розвитку нашої держави.

Література

1. Фесенко О. Сонце над Терсою / Ольга Фесенко. – Запоріжжя : Вид.-поліграф. об'єдн. «Запоріжжя», 2010. – 96 с.
2. Фесюк О. А на папері стеляться рядки... / Ольга Фесенко // Кубик Рубіка : [зб. рецензій]. – Тернопіль : Сорока, 2008. – С. 12.

Бабій А.О.,

студентка,

Бердянський державний педагогічний університет

ТЕМПОРАЛЬНІ ЛОКУСИ РОМАНУ ГЕРБЕРТА УЕЛЛСА «МАШИНА ЧАСУ»

Актуальність роботи зумовлюється необхідністю детальнішого аналізу часово-просторових координат роману Герберта Уеллса «Машина часу». Особливу увагу звернено на оновлене трактування часових локусів роману на основі робіт і праць російських та англійських науковців. Мета – дослідити функціонування категорії часу у романі англійського письменника. Важливо, що доказовість і матеріальність присутня лише в теперішньому й минулому, на противагу їм майбутнє має характеристики дечого фантастичного, нереального та абстрактного.

Насамперед варто звернути увагу на статтю І.М. Колегаєвої та Г.О. Олейнікової «Темпоральний сдвиг как прием остранения в жанре научной фантастики». Теорія, запропонована науковцям, яскраво відображає цю проблему в романі «Машина часу». Отже, «зрушення» припускає втечу від реальних просторово-темпоральних координат далеко від часу створення твору» [2] (в нашому випадку в майбутнє). Письменник створює твір у реальному часі для себе (теперішнє), при цьому події відбуваються в недалекому минулому, хоча, читаючи твір, розуміємо, що Мандрівник у часі був у майбутньому, далі від часу, в якому написано твір.

Також потрібно обов'язково звернути увагу на композицію роману «Машина часу». У творі відбуваються дві макроподії: перша – це сама подорож Мандрівника у часі, а друга – це розповідь про рух в Майбутнє. Ці події різні за тривалістю. Сама подорож відбувається протягом декількох днів в 802701 р., а розповідь про неї – лише декілька годин, і «в той саме час вони нерозривно поєднані в одній, але доволі складній події, яку ми можемо відзначити, як роман в подієвій повноті, включаючи сюди і його зовнішню матеріальну данність, і його текст, і зображений в ньому світ, і автора-створювача, і слухача-читача» [1].

Знову ж таки звертаючись до Бахтіна, потрібно зауважити, що важливим в романі є момент раптовості. Отож, дивлячись на різноманітні ситуації, які відбувалися з Мандрівником у часі підпорядковуються категорії «раптом». Навіть коли головний герой потрапив у пастку до Сфінкса, ось це «раптом» врятувало йому життя, саме той самий важіль змінив хід подій і він продовжив рухатись в майбутнє. Раптовість на яку навіть не сподіваються перестає бути чимось неочікуваним. Ось чому Мандрівник у часі переживає не катастрофи й нещастя, а навпаки неймовірні пригоди героя цікавлять так само, як і читачів.

Що важливо відмітити так це оточення, в яке потрапляє Мандрівник у часі. Отож герой каже: «Особливо мене вразив її (зала) занехаяний вигляд. Кольорові віконні шибки, які створювали візерунок лише чітко геометричний, в багатьох місцях були розбиті, а тяжкі занавіски були вкриті густим шаром пилу. Мені також кинулось в очі, що кут мармурового столу, за яким я сидів, відбитий. Незважаючи на це, зала була дивовижно живописна» [3].